

Sygn. akt IV U 48/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2018r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSO Katarzyna Antoniak
Protokolant	st. sekr. sąd. Marta Żuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 czerwca 2018r. w S.

odwołania Z. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 18 grudnia 2017r., znak: ENS/25/036067260

w sprawie Z. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala prawo Z. R. do emerytury od 2 października 2017r.

Sygn. akt IV U 48/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 18 grudnia 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art.184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017r. poz.1383 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r. Nr8, poz.43 ze zm.) odmówił Z. R. prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczony nie udowodnił, iż do 1 stycznia 1999r. osiągnął 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Do tej kategorii zatrudnienia zostały zakwalifikowane okresy pracy ubezpieczonego od 9 lipca 1975r. do 22 października 1979r. oraz od 27 kwietnia 1982r. do 30 września 1990r. w (...) jak również od 19 maja 1998r. do 31 grudnia 1998r. w SAM-81. Okresy te zostały potwierdzone przedłożonymi świadectwami wykonywania prac w szczególnych warunkach. Wynoszą one łącznie 13 lat, 4 miesiące i 2 dni. Tym samym ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie legitymuje się stażem 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od w/w decyzji złożył Z. R. wnosząc o jej zmianę i ustalenie mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania wskazał, że do stażu pracy w szczególnych warunkach należy zaliczyć pominięty przez organ rentowy okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 23 października 1979r. do 23 marca 1982r., w tym od 3 stycznia 1980r. do 21 marca 1982r. jako pracownika na stanowisku operator koparki-mechanik. Ubezpieczony argumentował, iż również

po dniu 31 sierpnia 1979r. okres odbywania zasadniczej służby wojskowej może zostać zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art.120 ust.1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku Rzeczypospolitej Polskiej (odwołanie k.2 akt sprawy).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Twierdził, iż zaliczeniu do okresów pracy w warunkach szczególnych podlega jedynie okres służby wojskowej przypadający do dnia 31 sierpnia 1979r., tj. do czasu obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr44 poz.318 ze zm.) w zw. z art. 108 ust.1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974r.).

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony Z. R. w dniu 16 lipca 2017r. ukończył 60-ty rok życia. W dniu 2 października 2017r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury (wniosek o emeryturę – k.1-4 akt emerytalnych). Na podstawie przedłożonych do wniosku dokumentów organ rentowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony udowodnił staż ubezpieczeniowy, uzupełniony pracą w rolnictwie, w wymiarze 25 lat. Organ rentowy stwierdził, iż ubezpieczony przepracował w szczególnych warunkach 13 lat, 4 miesiące i 2 dni. Do tego stażu ZUS nie zaliczył okresu odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej. Dlatego też zaskarżoną decyzją z 18 grudnia 2017r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przyznania emerytury (decyzja z 18 grudnia 2017r. k.30 akt emerytalnych).

W okresie od 9 lipca 1975r. do 30 września 1990r. ubezpieczony pracował w (...) sp. z o. o. w W. i stale oraz w pełnym wymiarze wykonywał pracę operatora- maszynisty koparek i ładowarek jednonaczyniowych i wielonaczyniowych, co jest uznawane za pracę w warunkach szczególnych (okoliczność bezsporna, świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 2 czerwca 2017r. k.13 akt emerytalnych).

W międzyczasie, tj. od 23 października 1979r. do 23 marca 1982r. ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową. Z powodu wprowadzenia stanu wojennego, służba ta została wydłużona.

Po odbyciu służby, przed upływem 30 dni od jej zakończenia ubezpieczony zgłosił się do pracodawcy i w dniu 23 kwietnia 1982r. wykonał badania lekarskie, w których nie stwierdzono przeciwwskazań do pracy na wysokości. W dniu 27 kwietnia 1982r. przystąpił do wykonywania pracy na stanowisku operatora koparki i pracę tę wykonywał nieprzerwanie do końca zatrudnienia w (...) Ż. (zaświadczenie wydane przez Zastępcę Wojskowego Komendanta Uzupelnień w M. k.22 akt emerytalnych, zeznania ubezpieczonego k.23-24 akt sprawy, kopia legitymacji ubezpieczeniowej oraz książeczki wojskowej k.17-22 akt sprawy).

Ubezpieczony w dniu 2 października 2017r. wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa (okoliczność bezsporna, oświadczenie złożone we wniosku o emeryturę k. 2 akt emerytalnych).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie Z. R. podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art.184 ust.1 i 2 wyżej wymienionej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art.32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art.27 ustawy, a także nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. W myśl art. 32 ust.1 i 4 przywołanej wyżej ustawy pracownikom zatrudnionym w

szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a w myśl przywołanego wyżej art.27 ustawy wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Zgodnie z § 3 i § 4 ust.1 pkt 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A załącznika do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury w w/w wieku, jeżeli ukończył wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia tj. co najmniej 25 lat w przypadku mężczyzny a w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Ponadto zgodnie z § 2 ust.1 przedmiotowego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało zbadania, czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. spełnia przesłankę 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, gdyż poza sporem pozostawało, że ubezpieczony osiągnął wymagany ustawą wiek, spełnił przesłankę ogólnego stażu ubezpieczenia, a w dniu 2 października 2017r. wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony podnosił, że posiada wymagany okres zatrudnienia w szczególnych warunkach wskazując, iż do stażu tego powinien być zaliczony okres odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Z przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego, tj. z treści dokumentów zgromadzonych w aktach emerytalnych oraz przedłożonych na etapie postępowania sądowego (w tym m.in. zaświadczenia wydane przez Zastępcę Wojskowego Komendanta Uzuppełnień w M., kopii legitymacji ubezpieczeniowej oraz książeczki wojskowej), a także ze spójnych i logicznych zeznań ubezpieczonego wynika, że w okresie od 23 października 1979r. do 23 marca 1982r. (2 lata i 5 miesięcy) ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową. Służba ta, z powodu wprowadzenia stanu wojennego, została wydłużona. Odbywanie zasadniczej służby wojskowej przedzieliło pracę ubezpieczonego w warunkach szczególnych, tj. zatrudnienie jako operatora koparki.

Kluczowe dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest określenie charakteru odbywania zasadniczej służby wojskowej przypadającej po dniu 31 sierpnia 1979r. pod kątem kwalifikacji do stażu pracy w warunkach szczególnych. Z dniem 1 września 1979r. zmianie uległa regulacja dotycząca zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej jako okresu wliczanego do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Pierwotnie omawianą regulację kształtował przepis art.108 ust.1 ustawy z 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967r. Nr44 poz.220) wespół z §2 ust.1 i §5 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1968r. Nr44 poz.318). I tak, z przywołanego przepisu ustawy wynikało, iż czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Z kolei normy zawarte w przywołanym rozporządzeniu stanowiły, że jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby żołnierz zgłosi powrót do zakładu pracy, to żołnierzowi wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Ustawa z dnia 21 listopada 1967r. była nowelizowana. Istotne zmiany nastąpiły od dnia 6 sierpnia 1979r., kiedy to wprowadzono nową numerację części artykułów a także pojawiło się nowe brzmienie niektórych przepisów. W ten sposób norma regulująca zaliczenie okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień związanych z zatrudnieniem (takie brzmienie obowiązywało do 1 stycznia 1975r.) lub odpowiednio

uprawnień wynikających z przepisów szczególnych (treść od 1 stycznia 1975r.) została przeniesiona z art.108 ust.1 do art.120 ust.1. ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Omawiane zmiany legislacyjne nie wywierały jednak znaczącego wpływu na kwalifikację okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej jako okresu pracy w warunkach szczególnych.

Z dniem 1 września 1979r. zostało uchylone przywołane rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. Okoliczność ta również nie przekreśla zasadności roszczenia ubezpieczonego. W tym miejscu bowiem przywołać należy uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2013r. II UZP 6/13. W uzasadnieniu tej uchwały zawarto argumentację na rzecz stanowiska, iż okres od 1 września 1979r. podlega zaliczeniu, w myśl art. 120 ust.1 i ust.3, do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym pracownik podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z kodeksu pracy oraz z przepisów szczególnych. Przepis ten bowiem został usunięty z obrotu prawnego dopiero z dniem 21 października 2005r. ,tj. na skutek wejścia w życie art.1 pkt 39 ustawy z 29 lipca 2005r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz.U. Nr 180, poz. 1496). Podobną ocenę prawną wyraził Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 8 czerwca 2017r. III AUa 1341/16 (LEX nr 2321952). W uzasadnieniu wyroku wskazano, iż przepis art.120 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL nie wprowadził żadnej istotnej zmiany w sytuacji wliczania do uprawnień pracowniczych okresu służby wojskowej po dniu 31 sierpnia 1979r.

A zatem, stanowisko organu rentowego wyrażone w odpowiedzi na odwołanie nie ma oparcia w treści obowiązujących przepisów.

W tej sytuacji przyjąć należy, iż odbywanie zasadniczej służby wojskowej po 1 września 1979r. może być zakwalifikowane jako okres pracy w warunkach szczególnych o ile spełnione zostaną warunki określone w art.120 ust.1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL.

W realiach niniejszej sprawy ubezpieczony zgłosił się do pracodawcy w celu podjęcia pracy przed upływem, wyrażonego w art.120 ust. 1 powyższej ustawy, 30-dniowego terminu od zwolnienia od służby wojskowej. Bezsprzecznie, 23 kwietnia 1982r. (zwolnienie ze służby nastąpiło w dniu 23 marca 1982r.) ubezpieczony poddany został badaniom lekarskim podjętym m.in. w celu wykrycia przeciwwskazań do pracy na wysokości (stosowny wpis w legitymacji ubezpieczeniowej). W tej sytuacji uzasadnione jest stwierdzenie, że ubezpieczony zgłosił się do pracodawcy w celu podjęcia pracy przed upływem 30 dni od zwolnienia z czynnej służby wojskowej i w pierwszej kolejności został skierowany na badania lekarskie będące warunkiem dopuszczenia do wykonywania pracy na stanowisku operatora koparki. W tych okolicznościach stwierdzić należy, że ubezpieczony spełnił wyrażony w art.120 ust.1 omawianej ustawy warunek podjęcia pracy w 30-dniowym terminie liczonym od zwolnienia ze służby.

Na marginesie zaznaczyć należy, iż zaliczeniu całego okresu odbywania służby wojskowej jako okresu pracy w warunkach szczególnych nie stoi na przeszkodzie fakt, iż służba ta, w przypadku ubezpieczonego, została wydłużona w związku z wprowadzeniem stanu wojennego. Okoliczność tego rodzaju była przedmiotem oceny przez Sąd Apelacyjny w Lublinie, który w uzasadnieniu wyroku z 30 czerwca 2016r., w sprawie III AUa 1216/15 (Lex nr 2081549) wskazał, że na mocy art.133 ust.1 ustawy z 21 listopada 1967r. przepisy m.in. art.120 tej ustawy, stosuje się do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, jeżeli odpowiednie przepisy nie stanowią inaczej. Stosownie natomiast do §2 pkt1 uchwały Rady Państwa z dnia 12 grudnia 1981r. w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa (Dz.U. z 1981r. Nr29 poz.155) w czasie obowiązywania stanu wojennego stosuje się obowiązujące w czasie wojny przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony PRL w zakresie służby wojskowej. Rozważania te Sąd Apelacyjny podjął, co prawda, w odniesieniu do ubezpieczonego będącego żołnierzem rezerwy, jednakże nie ma przeszkód by w drodze analogii znalazły zastosowanie w przypadku przedłużonej służby wojskowej Z. R..

Zaliczenie okresu odbywania przez ubezpieczonego służby wojskowej w okresie od 23 października 1979r. do 23 marca 1982r. (tj. 2 lata i 5 miesięcy) do stażu pracy w warunkach szczególnych powoduje, iż suma powyższego okresu z ustalonym przez organ rentowy stażem w wymiarze 13 lat, 4 miesiące i 2 dni wynosi łącznie ponad 15 lat.

W konsekwencji przyjąć należało, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się ponad 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Mając to na uwadze, Sąd podstawie art.477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił prawo Z. R. do emerytury od 2 października 2017r., tj. od dnia, w którym spełnił ostatni z warunków nabycia prawa do emerytury. W tym dniu bowiem ubezpieczony wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.